Vasile Alecsandri

Suvenire din viața mea

Vasile Alecsandri

Editura Bestseller

bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Suvenire din viața mea

Mircești, mai 1865

Familia mea este originară din Veneția.

Pe timpul când această republică era în strălucire, un străbun al meu, om cu inimă îndrăzneață și cu spirit cavaleresc, veni în Moldova, se puse cu a lui spadă în serviciul țării, se căsători cu o româncă și deveni obârșia familiei Alecsandri.

În una din călătoriile mele, am descoperit mai multe persoane cu același nume în Veneția, în Padova și în Ferara.

Părintele meu, vornic Vasile Alecsandri, om de o mare înțelepciune, de o probitate rară și înzestrat cu simțiri generoase, a știut a-și crea singur o avere însemnată și o poziție înaltă în patria sa. Maica mea, suflet nobil și îngeresc, Elena Cozoni, era asemene de origine italiană. Născută în târgul Ocnei, maică-mea avu șapte copii, dintre care cinci fete și doi băieți. Din toată familia mea, astăzi ne găsim rămași pe lume numai fratele meu Iancu și eu!

Sunt născut în Bacău, la anul 1821, luna iulie, în timpul revoluției grecești ce a izbucnit mai întâi în Moldova sub comanda prințului Ipsilanti. Țara fiind pe atunci în prada eteriștilor greci și a ienicerilor, părinții mei fură nevoiți a se adăposti în codri, cu copiii lor și cu câțiva servitori credincioși.

Nașul meu a fost fratele maicii mele, Mihai Cozoni, om viteaz, vânător vestit în Munții Ocnei, care, intrând în oastea lui Ipsilanti, ca sutaș, muri cu arma în mână la Drăgușeni, în Valahia (vezi balada Andrii Popa).

Suvenirele mele din copilărie întrevăd ca prin vis priveliști câmpenești dominate de un păr

sălbatic, o casuță mică în Iași, în care locuise familia mea, și figurile unor țigani sclavi ce tremurau dinaintea mamei Gafița, o jupânească de casă, în care maica mea avea toată încrederea, și dinaintea bărbatului ei Gheorghe Ciolacu, un grec de la Hio, ciunt de o mână, și care era vătaf. Amândoi erau tipul cel mai adevărat de servitori credincioși ce cu vremea fac parte din familie. Mama Gafița m-a crescut pe brațe-i și moș Gheorghe m-a învățat a vorbi grecește. Mi-am făcut cele întâi studii la călugărul Gherman, amic al casei (el a dat lui Grigore Ghica vodă manuscriptul lui Șincai), și mai târziu am intrat în pansionatul dlui Victor Cuénim, un soldat din armiile lui Napoleon, rătăcit și rămas în Moldova. În timpul cât am petrecut la el, cea mai mare plăcere a mea, când sunau orele de recreare, o găseam în privirea dealurilor înverzite ale Socolei. Vederea orizontului îmi insufla dorințe de zburare. Sosirea rândunelelor, trecerea cârdurilor de cocori pe albastrul cerului îmi produceau un neastâmpăr sufletesc ce intriga foarte mult pe bravul soldat al lui Napoleon.

În vara anului 1834, dl Cuénim dusese școlarii săi ca să petreacă vacanțele pe malul Prutului; satul în care ne găseam era despărțit de acest râu prin o mică pădure de copaci groși și rari. Îmi plăcea a mă rătăci la umbra lor, căci îmi închipuiam că eram, într-o insulă sălbatică, Robinson Cruzoe. Mă furișam pe după copaci când ajungeam pe malul apei și priveam cu oarecare grijă cazacii ce treceau pe celălalt mal, călări pe caii lor mici și înarmați cu lănci lungi. Umbrele lor se prelungeau pe fața apei și cântecele lor răsunau puternic în pădure.

(Mai multe foi sunt tăiate din caiet; probabil că ele conțineau urmarea relatării.)

Suvenire din 1855

Lui Ion Ghica

Amice,

În cumplitele catastrofe de la Sedan și de la Metz, doi oameni nenorociți, mareșalul Bazaine și generalul Wimpfen, au avut trista misie de a subsemna cu numele lor cele mai colosale capitulații din istoria militară a lumii. Acești doi capi de oaste, dintre care unul, mareșalul Bazaine, implicat într-un proces celebru, a fost condamnat la degradare și la închisoare pe viață, am avut ocaziune de a-i cunoaște la Crâm, în niște împrejurări ce-mi place a-mi reaminti, căci ele se raportează la un timp de glorie pentru imperiul Franței, un timp de mari evenimente politice care au produs regenerarea patriei noastre.

Iată notele ce găsesc în jurnalul meu de călătorii. Ți le trimit în toată simplitatea lor, astfel cum ele au fost scrise sub impresiile diverse ce am simțit în primblarea mea printre ruinele orașului Sevastopol și pe țărmurile Crâmului ocupate de către armatele aliate în anul 1855.

25 noiembr.

Pe Marea Neagră

Gigantica expediție a puterilor de la Apus în contra colosului de la Nord și faptele săvârșite în timp de câteva luni pe marginile imperiului rusesc au atras ochii lumii întregi asupra Crâmului precum odinioară Palestina deșteptase avântul războinic al Creștină tății. Numele orașului Sevastopol a dobândit același răsunet ca și Ierusalimul, căci neamurile care au mers în secolele trecute ca să-și verse sângele pentru apărarea Sfântului Mormânt au întreprins în zilele noastre o nouă cruciadă pentru apărarea civilizației și acum ele tabără sub zidurile Sevastopolului.

Crâmul a devenit astăzi colțul de pământ cel mai important, fiindcă pe țărmurile lui se dezbate chestia Orientului. El este mai cu seamă pentru noi, românii, locul sacru unde se plăsmuiește viitorul țărilor noastre. Cum se face dar că tinerimea română nu aleargă cu entuziasm să se înroleze sub stindardul francez și să combată alături cu acei care acum răsădesc arborele de viață al neamului românesc? Această nepăsare este un fenomen psihologic greu de explicat și totodată prea puțin recomandabil pentru simțul de patriotism al strănepoților lui Traian.

Sub îndemnul acestor gânduri și cuprins de o neînvinsă curiozitate, m-am decis a întreprinde un pelerinaj la vechea Tauridă, întovărășit de un amic ce fusese încă o dată în Crimeea.

Deși iarna se apropie cu cortegiul ei de furtuni pe Marea Neagră, ne suim vesel amândoi pe vaporul ce merge la Kamieș, zicând adio lui Negri, lui Rallet, lui Ion Ghica și la mai mulți ofițeri din tabăra de la Maslac, care au venit să ne vadă plecând. Unul din ei, locotenentul Laurent, ce a luat parte activă la asediul Sevastopolului în

posturile cele mai periculoase și acum comandează vaporul ambasadei franceze, mi-a dat scrisori de recomandați ie pentru generalul Wimpfen și pentru colonelul de Vernon, mare prevot al armatei de Orient. Doamna Bazaine, aflătoare acum în Constantinopol, m-a însărcinat cu un pachet pentru bărbatul ei, comandantul actual al orașului Sevastopol.

Astfel asigurați de a găsi înlesniri și protecție la nevoie pe țărmurile Crâmului, ne lăsăm cu nepăsare pe seama generoasei Providențe care se îngrijește de soarta călătorilor și, luând Bosforul de-a lungul ca printre o feerie de teatru, trecem pe lângă Fanaraki și intrăm în Marea Neagră căreia vaporul nostru se închină respectuos. Această închinare însă, provenită pe neașteptate din undularea apei, ne face să pierdem echilibrul și naște mai multe incidente tragicomice. Unul din pasageri, negustor de boi, gros și gras cât un buhai, urmând zuliul corăbiei, găsește de cuviință a executa un rostogol prelungit întocmai ca o balercă ce s-ar duce de-a dura pe o costișă. Altul, mai sprinten, surprins de o nouă mișcare a vaporului, tangajul, purcede la galop, fără voia lui, de la o margine până la ceelaltă a podului, și nu se poate opri decât agățându-se cu desperare de gâtul unui turc mahmur pe care îl răstoarnă împreună cu dânsul. Tot atunci, o vivandieră cochetă, deși cam stătută, se prăvale pe spinare de pe scaunul ce gemea sub grațiile ei, și arată soarelui aprins o pereche de calțavete stacojii, care poartă în litere de aur deviza heraldică: honni soit qui mal y pense.

În vremea aceasta căpitanul, suit pe pasarelă, dă ordine prin buciumul de alarmă (porte-voix). Contramaiștrii șuieră din fluieraș e de argint pentru ca să reguleze manevrele; o parte din marinari înșirați sus pe verguri desfășoară pânzele și ceilalți aleargă de-a lungul podului trăgând frânghiile după dânșii. Vântul suflă cu tărie; valurile

clocotesc în spumă și se izbesc de coastele vasului; mașina geme cumplit în pântecele lui, și aburii ies pe țevie cu o vâjâire înfiorătoare; iar bieții pasageri, pierduți în acel vălmășag spăimântător, fug când de-o parte, când de altă parte, amețesc și încep a resimți simptomele bolii de mare. Unii oftează adânc și cad pe gânduri; alții se apropie șovăind și grabnic de bastingajuri, alții dispar în cabine, iar turcul mahmur, ghemuit într-un colț, rostește Allahuri desperate. Dar în fine, pânzele se rotunjesc ca piepturi uriașe de lebădă, marinarii se astâmpără și vasul își ia zborul repede, lăsând în urmă-i o lungă brazdă spumegoasă. Înspre seară, odată cu asfințitul soarelui, vântul cade, valurile se alină și luna ridică discul său aurit pe linia orizontului. Ea pare curioasă de a vedea ce se petrece pe întinsul mării și pe îngustul corăbiei.

Atunci toți pasagerii reapar zâmbitori, deși cam palizi, și se laudă că n-au pătimit nicidecum de boala mării; însăși proprietara calțavetelor heraldice pretinde că are stomac de bronz ca și inima. Fiind deci cu toții mulțumiți de dânșii, încrezători în atestatul de bravură ce și-au acordat singuri și liniștiți mai cu seamă prin aspectul mării liniștite, ei se împart în deosebite grupe, cântând, fumând, glumind și vorbind cu mare entuziasm de asaltul ce francezii au dat orașului Sevastopol. Ar crede cineva, auzindu-i, că toți au fost față și au contribuit la acel eroic fapt militar. Amicul meu și eu ne primblăm printre grupele acum reînviate și sondăm cu ochii orizontul pentru ca să zărim coastele Crâmului, sperând că vom zări chiar turnul Malacofului. Acest turn apare în închipuirea mea cu prestigiul misterios al palatelor din povești, dar mai avem încă multă mare de brăzduit cu pieptul vaporului pân-a ne găsi în față cu el; prin urmare ne pogorâm în cabină ca să adormim în plăcuta legănare a valurilor alinate.

A două zi, 26 noiembrie, marea se tulbură din nou chiar pe la ora când toți așteaptă dejunul cu

nerăbdare. Pe loc simptomele bolii de mare se manifestă din nou printre pasageri, găsind stomacurile lor deșarte, și aceștia, sărmanii! departe de a se pune la masă pentru ca să-și potoale luptele stomacului, se grăbesc a se pune în paturi. Ziua trece cu destulă monotonie pentru dânșii și ora prânzului sună fără a-i decide să se scoale pentru ca să reînnoiască laudele de ieri. Unii gem pe toate tonurile gamei suferinței; alții sunt furioși că nu pot să ia parte la masă și că au să fie obligați de a o plăti, iar majoritatea doarme dusă pentru ca să adeverească proverbul francez: qui dort, dine.

Cerul se acoperă treptat cu nori suri, care se tot întunecă; vântul devine tot mai tare și mai rece cu cât ne apropiem de Crimeea; vaporul are spasme și înaintează plecându-se, ridicându-se, culcându-se pe coaste, șovăind prin spuma valurilor ca și când ar fi cuprins de beție. Turcul mahmur, ajuns la jumătate de suflet, suspină în Allah pe care nici el însuși nu-l aude, iar vivandiera și-a pierdut mințile și calțavetele în zguduirea ce-i produce mișcarea corăbiei. Întâlnim multe corvete care vin de la Kamieș și de la Balaclava; ele au transportat provizii pentru armatele aliate, și acum se întorc la Constantinopol, ducând la spitalurile din Pera și din Scutari un mare număr de ostași răniți sau bolnavi. Noi îi salutăm în treacăt și ei ne răspund cu glasul slab: Vive la France! Sărmanii! Câți dintre ei sunt destinați a nu mai revedea patria lor! Noaptea-i neagră! o tristețe profundă ne cuprinde când lumina zilei este înlocuită prin razele palide ale fanarelor aprinse pe pod... Omul de la cârmă stă neclintit cu ochii țintiți pe busolă și cu mâinile pe roată; ofițerul de cuart se primblă de-a lungul, învelit în manta; o parte din marinari stau adunați în capăt, iar noi. . . Somnul e negustor de minciuni; el ne aduce visuri ademenitoare, pline de verdeață și de flori... Și în faptul zilei zărim pământul Crimeii alb de zăpadă.

Pâinea amară a exiluluil

Mircești, 1881

Amice Ghica,

Gustat-ai vreodată pâinea amară a exilului? Sper că nu, dar în orice caz îmi place a constata că ai scăpat teafăr, ca și mine, de influența sa perturbatoare.

Pâinea amară a exilului posedă strania proprietate de a crea în țara noastră martiri noi și patentați. Ea trebuie să fie plămădită cu o parte din făină neagră, mucedă, aprinsă și cu trei părți de lacrimi de crocodil, de zeamă de mătrăgună și de bocete patriotice; — a fi mâncat pâinea amară a exilului este un fapt care de la 1848 încoace a devenit la noi un titlu la admirarea, la recunoștința generațiilor prezente și viitoare.

Pe frontonul Panteonului din Paris este scris în aur:

Aux grands hommes la Patrie reconnaissante.

Pe frontonul Panteonului ce se va ridica odată în București va figura următoarea inscripțiune:

Celor cu pâinea amară a exilului: Patria recunoscătoare.

Ești om cât de ordinar, destinat a trece pe lume necunoscut? A face umbră pământului de azi până mâine? E destul să te împingă norocul a te înfrupta măcar cu alocuția de pâinea amară a exilului, pentru ca să te trezești cu un nimb strălucit pe frunte, ca sfinții din ceaslov, să devii om însemnat, patriot de prima clasă și să aspiri la orice onor, ba chiar și la recompensă națională. . . reversibilă, sub pretext că ești mucenic al unei credințe la care nici nu ai visat. Cu atât mai mult dacă destinul te-a ajutat a juca un rol oarecare în evenimentele țării, dacă ai fost silnic depărtat de sânul ei sau chiar dacă te-ai depărtat însuți, de bună voie, ca un om

prudent când ai simțit apropierea unui pericol serios.

Totul e să fi fost condamnat să pui pe umeri haina de proscris a petrece câtva timp în centrurile cele mari ale civilizației, în Paris, în Viena, în Londra etc., a-ți lumina mintea la focarul științelor și al artelor frumoase, a deveni pe nesimțite un om nou... îndopândute cu pâinea amară a exilului!

Când privesc prin fereastră câmpiile acoperite cu zăpadă, copacii pudruiți cu praf de gheață, cerul ascuns sub o pâclă deasă, natura moartă, viscolul ce spulberă omătul, de pare că însăși atmosfera tremură de frig, când aud șuieratul înfiorător al crivățului care stinge viața în treacătul său, mă gândesc la adevărații martiri din timpurile noastre și îmi zboară prin minte unele strofe din Pohod na Sibir.

Sub cer de plumb întunecos,
Pe câmp plin de zăpadă,
Se trăgănează-ncet pe jos
O jalnică grămadă
De oameni triști și înghețați
În lanțuri ferecați!
Sărmani de șase luni acum
Ei merg fără-ncetare
Pe-un larg pustiu ce n-are drum,
Nici adăpost nu are.
Din când în când un ostenit
Mort cade, părăsit!
E lung cel șir de osândiți! —
Pe vânăta lor față
Necontenit sunt pălmuiți
De-un crivăț plin de gheață
Și pe-al lor trup de sânge ud
Des cade biciul crud!
. . . . . .
Convoiu-ntreg nedezlipit
Îngenunchind se lasă
Pe câmpul alb și troienit
Sub negura geroasă.

Și stă grămadă la un loc
Făr' adăpost nici foc!
. . . . . .
Treptat omătul spulberat
Se-ntinde ca o mare
Și crește și sub el, treptat,
Convoiu-ntreg dispare,
Și-n zori tot câmpu-i învelit
C-un giulgi nemărginit!
Au fost!... Acum ei unde sânt?...
Un cârd de vulturi zboară
Pe sus c-un repede avânt
Și iute se coboară.
Iar dintre brazi vine urlând,
Urlând lupul flămând!

Iată suferințe, iată martiri! Ochii se umplu de lacrimi când această imagine grozavă trece pe dinaintea lor.

Când mă gândesc însă la exilul de la 1848, din care noi înșine am făcut parte, și îmi aduc aminte de așa-zisa pâine amară a acelui exil, nu mă pot apăra de o ironică zâmbire. Unde ne-am exilat de bună voie, noi, pretinși eroi ai acelei epoci? Unii în Paris, alții în Viena, adică în orașele care ne atrag mai mult pe noi, românii; alții în Constantinopol, pe malul Bosforului feeric, unde tu avuseși mulțumirea de a da ospitalitate cu pâinea amară a exilului și cu alte cataifuri la mulți din compatrioții noștri, victime ale revoluției de la 1848 (sic); alții la Brusa, în Asia minoră atât de frumoasă, unde guvernul turcesc i-a tratat ca pe musafiri ai sultanului, dându-le pensii.

Care dintre noi a pierit de foame, de frig și mizerie în tot timpul cât ne-am delectat sub cerul albastru al Orientului și ne-am bucurat de bunurile civilizației occidentale? Unul singur a murit de dorul țării și al copiilor lui, nenorocitul Ioan Voinescu, iar noi, ceilalți proscriși, afară de vreo doi, trei, care au trecut din viață ca toți muritorii lumii acesteia, ne-am întors acasă din străinătate,

din exil, ca dintr-o plimbare prin țări încântătoare, dintr-o călătorie în care am câștigat experiență, suvenire plăcute și cunoștințe de folos țării noastre.

Am mâncat însă pâinea amară a exilului? Dar! am mâncat cu destulă veselie și la restaurantele cele bune, și în bună companie, și, după revenirea noastră în patrie, ne-am gândit adesea la dânsa, mărturisind între noi că era destul de albă și nu tocmai amară. Unii dintre noi au mers până a o binecuvânta ca pe o anafură cu care s-au împărtășit moldoveni cu munteni, pentru ca să ajungă la unirea țărilor surori.

A veni dar astăzi și a se poza dinaintea publicului ca un martir cu stomacul stricat de pâinea amară a exilului este un act sau de naivitate, sau de smintire, sau de șarlatanie, și e de mirat cum de se mai pot găsi oameni care să aibă nedemnitatea a întinde mâna la favoarea publică, strigând cu tonul calicilor:

„Dă la păcătosul care a mâncat pâinea amară a exilului“.

Dar ce să ne mirăm, amice Ghica? Nu suntem oare deprinși a vedea în zilele noastre minunile boscăriei celei mai perfecționate? Epoca noastră este o epocă producătoare de tot soiul de saltimbancuri politice și sociale. Ea dă naștere la o mulțime de îndrăzneli imprudente și la feluri de ființe eteroclite care ar putea să ocupe un loc însemnat în muzeul lui Barnum, celebrul exibitor de monstruozități. Pe lângă vițelul cu trei capete din Australia, pe lângă invalidul cu cap de lemn și femeia cu barbă din Franța etc., ar figura cu destul succes productul cel mai straniu din România, adică: omul cu burta plină de pâinea amară a exilului, și un alt product nu mai puțin comic, despre care voi scrie altă dată, adică omul care, singur el, a făcut tot în țara aceasta și a ghiftuit-o de glorie, de libertate, de măriri și de prosperități, fără știrea ei.

În primii ani ai domniei lui Cuza răsăriseră ca

ciupercile niște patrioți de a treia mână care se porecliseră cu emfaz ăi dintâi. Ei susțineau că aclamaseră ăi dintâi cu entuziasm ziua de 5—24 ianuarie 1859, ei aclamaseră cu frenezie ăi dintâi cu convicțiune și admirațiune proclamațiunea convențiunii, după stilul lor, ei aclamaseră ăi dintâi pe Doi Mai etc., prin urmare acei aclamatori de meserie găseau că aveau dreptul a fi tot ăi dintâi și la împărțeala plăcintei. Acum însă nu mai pare destul de avantajoasă cariera de ăl dintâi; lumea e în progres, ambițiile au crescut odată cu poftele. Astăzi a ieșit în piață o nouă bandă, care, neavând cu ce să atragă ochii lumii, își pun pe cap pâinea amară a exilului ca o cunună de spini și strigă cât îi ține gura că fiecare din ei, în parte, a dezmormântat România. Ei sunt cioclii salvatori ai fiicei lui Traian!... Și astfel e de neghioabă gloata gurilor căscate că se ademenesc a crede la eroismul acelor ciocli și la existența unor fapte care n-au existat și nici se vor găsi în istorie, precum și la dezmormântarea țării noastre, care — slavă Domnului — nu murise niciodată.

Cât de ticăloasă, cât de căzută ar fi trebuit să fie moșia strămoșească, dacă era de ajuns brațul unui pitic să o ridice pe picioare. Închipuiește-ți Buceciul dărâmat printr-un cutremur de pământ și ridicat de cine? de Statu-Palmă din poveste.

Ce râs homeric o să arunce posteritatea când va privi în panorama timpului trecut caricaturile comice ale ălor dintâi, ale celor cu pâinea amară a exilului și ale dlor dezgropători de țară. Cu ce sigiliu nește̦rs de ridicol au să fie! Sărmani înfierați pentru totdeauna! Cum au să fie exploatați în folosul comediei de către autori dramatici ai viitorului.

Astfel Shakespeare a nemurit pe Falstaff, Moliére pe Tartuffe, Cervantes pe Don Quijotte etc. Astfel poporul italian a incarnat grotescul în Pulcinello, francezul în Guignol, românul în Vasilache Țiganul, rușii în Hagi Aivat etc.

Fericiți urmașii noștri! Vesele ore au să petreacă și mult au să se minuneze de naivitatea străbunilor lor!

Un orator mut

Răposatul M. avea tot oe trebuie unui om ca să devină un orator însemnat: învățătură, elocuență naturală, memorie, gest espresiv, glas bine răsunător, originalitatea de idei, înalțare de gîndiri etc.; o singură cualitate îi lipsea: curagiul de a se sui la tribună și de a vorbi în public; și această lipsă de îndrăzneală, ce provenea dintr-un fond de onestă timiditate, paraliza toate frumoasele eale facultăți în Cameră, unde a fost adeseori trimis ca deputat de către alegătorii județului D. Precît într-un mic salon M. Își esprima ideile cu lesnire și cu vervă, pre atît în fața unui public numeros el simțea că i se întunecă mintea și că i se leagă limba; prin urmare, el își înghițea elocuență ce-i sta în gît ca un nod. Astfel, câteodată un mugur nu se poate deschide, ci se usucă și cade fără a da floare și fără a produce fructul lui delicios.

După căderea lui Cuza-vodă, M., care fusese devotat domnului, venea în toată primavara de petrecea puține zile cu mine, și aice, liber de orice emoțiune, el lasa frîul elocuenții sale care în adevăr își înălța zborul foarte pe sus, cînd oratorul era cuprins de indignare sau de entuziasm. Eu îl ascultam cu plăcere, îl admiram și-i aținam verva prin un sistem de contrazicere continuă, și astfel grădinița în care ne plimbam devenea o arenă politică ce se răsuna de discutăți neîmpăcate. Într-o zi, M., bine dispus, îmi făcu descrierea unei seanțe din Camera sub ministerul B. și aprinzîndu-se treptat, agiunsese la un grad de exaltare neobicinuită, zicînd:

— Frate! în țara noastră poreclele gioacă un rol cu atît mai extravagant, că ele nu sînt decît niște cuvinte deșerte și lipsite de orice logică. O poreclă aruncată de un om cu spirit, sau de un nebun, sau

de un idiot în fața unui om sau chiar în fața unei clase întregi, ie proporțiile unui stigmat, și toți nebunii și toți idioții își fac din ea convingere politică. Astfel au fost inventate poreclele de moderați, de albi, de roși, de liberali, de conservatori etc.l cînd ele nu aveau nici o semnificare reală, și însă acele glume de ziare aveau pretenția ridicolă de a fracționa societatea română în partizi. Auzi, partizi! și încă partizi îndușmănite, deși compuse de oameni care, afară din Cameră, petreceau frățește împreună și se sărutau în gură! Ce momițărie bufonă de tot ce se petrece în Francia! Ce abuz de cuvinte seci! Ce parodie mizerabilă de lucruri și de idei nepotrivite cu gradul de cultură și cu natura românului!… și, nota bene, fiecare epocă naște ciuperca ei… vreu să zic porecla ei: astfel, salvatorii patentați a patriei din anul nemîntuirei 1866 inventaseră o nouă denumire pentru acei care nu dedesără mînă cu dînșii, denumirea de oamenii lui Cuza, adică, după mintea lor, trădători ai neamului românesc! Camera răsuna în toate zilele de această apelare aplicată cu o intenție injurioasă, și ministrul își făcuse din ea un bici cu care lovea necontenit în unele bănci a Adunărei… Era un spectacol trist și dezgustător! într-o zi, mai cu seamă, inconsecvența șefului de cabine trecuse peste toate marginile. Sîngele ferbea în mine pe cînd el da cu piciorul în cel căzut și deodată aprins de indignare am strigat:

Domnilor!

Pentru un om ce se găsește la cîrma țării și care ambiționează titlul important de om de stat, domnul B. au comis o greșală serioasă în contra tactului politic ce trebuie să prezide la toate actele unui adevărat om de stat… D-lui, într-un acces de violență, pot zice copilărească, au încălecat pe calul său cel mai năprasnic și au venit aice ca într-

un manegi să ne deie spectacolul unor evoluții neobicinuite în sanctuarul unui parlament. Calul său, ca toate dobitoacele cu narav, au sărit în sus și-n gios, au zvîrlit în dreapta și în stînga, au lovit cu copita în oricine s-au găsit aproape de zburdările lui deșanțate, într-un cuvînt, cavaler și cal au probat că au nevoie de o mînă puternică să-i înfrîneze.

Cu toate acestea onorabila Adunare au asistat cu multă răbdare la exercițiile neparlamentare ale domnului B.! Ea l-au lăsat să fie pe placul său: violent, agresif, nemăsurat!… i-au permis chiar să iasă din marginile bunei-cuviințe, să iasă chiar din discuție cu acel talent de orator de care d-lui ne-au dat atîte exemple tragicomice în cariera sa politică. Onorabila Adunare au vroit negreșit să audă pănă unde poate să meargă cu nechibzuința un om îmbătat de putere cînd soarta lui îl împinge ca să-și frîngă gîtul.

Fie-mi deci iertat și mie de a mă bucura de acest privilegiu de licență în răspunsul provocat de însuși domnul B…. Voi căta însă să nu-l urmez pe d-lui în calea de lipsă de respect pentru colegii mei… D-lui au vărsat pe capul nostru o bute plină de venin, prin urmare d-lui e prea inteligent pentru ca să pretindă că noi, drept mulțămită, să-l stropim cu apă de trandafir, după uzul părinților noștri.

În discursul ce l-ați auzit, domnilor deputați, preopinentul au pronunțat în multe rînduri, cu o intenție vederată, cuvîntul de oamenii lui Cuza! și cu altă intenție, nu mai puțin clară, d-lui au aruncat atunci în partea noastră o ochire care și ea avea o intenție de a fi oarecum… machiavelică. Aceste deosebite intenții aveau cu toatele o a patra intenție… aceea de a ne arunca în față o insultă!… Aice este cazul de a zice cu francezul că iadul e pavat cu bune intenții.

Oamenii lui Cuza! Iată dar un nou taraf inventat de acei care au interes a diviza și a subdiviza societatea română în tarafuri și a le îndușmăni între

ele cu scop de a profita taraful lor de vrajba aruncată în celelalte tarafuri. Calcul dibaci, precum videți, însă care merită de a fi inferat cu o calificare… Mă abțin de a o rosti, pentru respectul ce datorez acestei adunări.

Oamenii lui Cuza! Unde sînt? Cine sînt acești oameni?

Privesc împregiurul meu și văd deputați trimiși aice de nație, oamenii nației prin urmare, iar nicidecum servitorii unui om, numească-se acest om Cuza sau altfel. Un ministru…. d-l B. Însuși, polate să fie omul unui om, dar un deputat nu este decît omul unui popor!

Oamenii lui Cuza! Ce vra să zică această denumire?… Desemnează ea pe acei oameni care, neavînd micșurimea de a privi la slăbiciunile omenești ale unui șef de stat, țin seamă numai de actele mărețe săvîrșite sub domnia lui? Desemnează ea pe acei oameni care consideră ca o nenorocire pentru țară cînd văd trădarea infamă furișîndu-se pe lîngă tron și răsturnînd tronul țării în tină și în batjocară? Desemnează ea pe acei oameni oare, respectând istoria patriei lor, respectează în căderea unui domn ales de nație o mărire căzută?

Atunci noi primim titlul de oamenii lui Cuza și răspundem: dar! sîntem oamenii care nu dăm mîna cu trădarea!

Dar acum să vă întrebăm și noi la rîndul nostru: Voi cine sînteți? A cui sînteți? Sînteți oamenii țării? Nu! căci țara nu vă cunoaște, nici vrea să vă recunoască. Sînteți oamenii unei situații? Nu! căci nu sînteți de măsura marelor evenimente. Să vă spunem noi ce sînteți: sînteți oamenii unui almanah, oamenii Almanahului de Gotha! Si atacurile voastre au aceeași valoare ca și basmele din calendare.

Aveți multe păcate pe cuget! E timpul să vă pocăiți, iar nu să ridicați astfel fruntea cu dîrzie și impudență! Scutul cu care vă acoperiți are multe

părți slabe și lesne de străpuns. Vă consiliăm dar să vă espuneți cît mai puțin, să nu vă expuneți nicidecum, ci să plecați capetele cînd auziți răsunînd cuvîntul de tradare… Dar! tradare! și tradare mai cumplită decît tradarea unui om! trădarea unei țări întregi, trădarea tronului ei săvîrșită prin călcarea de jurăminte, prin sacrificiul onorului armatei române!

Ați întins o mînă sacrilegă pe steagul României, și pe acel stindard care era menit a purta în litere de aur cuvîntul de glorie ați scris în litere negre cuvîntul tradare!… Din acel steag, odinioară fala țării, ați făcut o streanță umilită și ați avut nerușinarea de a-l întinde ca un covor la picioarele tronului! Iată ce ați făcut voi, oamenii Almanahului de Gotha, iată ce n-am făcut și nu vom face niciodată noi, amicii lui Cuza căzut de la putere, însă oamenii nației române!

— Bravo! Bravo… am strigat aplaudînd pe amicul M. Și zău! ai rostit acest discurs elocuent?

— L-am rostit!… mi-au răspuns M., însă l-am rostit în mine ca totdeauna!

Table of Contents

Suvenire din viața mea
Suvenire din 1855
Pe Marea Neagră
Pâinea amară a exiluluil
Un orator mut

Table of Contents

Suvenire din viața mea	2
Suvenire din 1855	4
Pe Marea Neagră	5
Pâinea amară a exiluluil	10
Un orator mut	16